

Strategija Savjeta Evrope za prava djeteta (2016-2021)

Ljudska prava djece

Sadržaj

Uvod	2
I SAVJET EVROPE I PRAVA DJETETA: DOSTIGNUĆA KOJA SE NADOGRAĐUJU	3
II. JESMO LI STIGLI? - IZAZOVI ZA PRAVA DETETA DANAS I SUTRA	4
1. Siromaštvo, nejednakost i isključenost	4
2. Nasilje	5
3. Pravosudni sistem skrojen za odrasle	5
4. Izazovi za porodice i roditelje	5
5. Rasizam, govor mržnje i radikalizacija	6
6. Odrastanje u digitalnom svijetu	6
7. Migracije	6
III. PRIORITETNE OBLASTI	6
1. Jednake mogućnosti za svu djecu	7
2. Učešće sve djece	10
3. Život bez nasilja za svu djecu	12
4. Pravosuđe prilagođeno djetetu za svu djecu	15
5. Prava djeteta u digitalnom okruženju	17
IV. REALIZACIJA STRATEGIJE	19
1. Kako učiniti da standardi budu funkcionalni za djecu	
2. Uključivanje svih relevantnih aktera	
3. Upoznavanje sa dječjim pravima	
4. Evaluacija uspješnosti rada	

(Neslužbeni prevod)

Uvod

1. Savjet Evrope štiti i promoviše ljudska prava, koja uključuju i prava djeteta. Ovaj dokument određuje prioritete Savjeta Evrope u ovoj oblasti za period od 2016. do 2021. godine.

2. U Strategiji su identifikovani:

- dostignuća Savjeta Evrope na koja će se dalje nadograđivati (poglavlje I);
- glavni izazovi za prava djeteta (poglavlje II);
- pet prioriternih područja i aktivnosti za rješavanje tih izazova (poglavlje III);
- metode rada za realizaciju Strategije (poglavlje IV).

3. Pet prioriternih oblasti koje će garantovati prava djeteta su:

1. Jednake mogućnosti za svu djecu
2. Učešće sve djece
3. Život bez nasilja za svu djecu
4. Pravosuđe prilagođeno djetetu za svu djecu
5. Prava djeteta u digitalnom okruženju

4. Djeca u državama članicama Savjetu Evrope imaju pravo da uživaju čitav niz ljudskih prava zajamčenih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima deteta (UNCRC) i drugim međunarodnim dokumentima za ljudska prava koja uključuju građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava. Ova Strategija ima za cilj da obuhvati sve ove kategorije ljudskih prava i utvrđuje opredjeljenje Savjeta Evrope i njegovih članica da ova prava postanu stvarnost za svu djecu.

5. Rad Savjeta Evrope na pravima djeteta se zasniva na UNCRC i posebno na njena četiri opšta načela:¹

1. Zabrana diskriminacije (član 2). Prava djeteta odnose se na svu djecu bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi. Sva prava moraju biti data bez diskriminacije bilo koje vrste, bez obzira na osobine djeteta ili njegovog roditelja ili staratelja: odnosno njihovu rasu, boju kože, pol, jezik, vjeru, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili društveno porijeklo, imovinu, invaliditet, rođenje², seksualnu orijentaciju, rodni identitet³ ili drugi status. U ovoj Strategiji se posvećuje pažnja primjeni načela zabrane diskriminacije u svih pet prioriternih područja.

2. Najbolji interes djeteta (član 3). Najbolji interes djeteta će biti razmatran kao prvenstveno pitanje u svim aktivnostima u vezi s djecom. Savjet Evrope će raditi na tome da ovaj princip postane operativan u svim ciljevima ove strategije.⁴

3. Pravo na život, opstanak i razvoj (član 6). Djeca imaju urođeno pravo na život i na zaštitu od nasilja i samoubistva. Razvoj treba tumačiti u najširem smislu tako da obuhvata fizički, mentalni, duhovni, moralni, psihološki i socijalni razvoj djeteta.

4. Pravo djeteta da se čuje njegovo mišljenje (član 12). Učešća djece je jedno od pet prioriternih područja Strategije, ali je to i cilj koji prožima cijelu Strategiju. Uključivanje djece u donošenje odluka na nivou pojedinca, porodice, organizacije i politike rada u društvu je ključ za ostvarivanje njihovih prava. Savjet Evrope se zalaže za zauzimanje participativnog pristupa pravima djeteta u svim dimenzijama ove Strategije i za podržavanje svojih država članica u tome.

¹ Opšti komentar br. 5 (2003) UN-ovog Komiteta za prava djeteta na Opšte mjere za primjenu Konvencije o pravima djeteta.

² UNCRC, član 2.stav 1.

³ CM / Rec (2010) 5 o mjerama za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta.

⁴ Odluka Komiteta ministara Savjeta Evrope o zaključcima konferencije na temu "najbolji interes djeteta", Brisel, 9-10. decembar 2014. godine, sjednica od 15. aprila 2015. godine (DD(2015)266).

6. Strategija je rezultat opsežnih konsultacije sa državama članicama, civilnim društvom, ombudsmenima za djecu, drugim međunarodnim organizacijama i djecom.⁵ Ovaj proces je vodio Komitet eksperata za Strategiju Savjeta Evrope za prava djeteta (DECS-ENF), koje se sastao tri puta od 2014. do 2015. godine. Strategiju je usvojio Komitet ministara Savjeta Evrope 2. marta 2016. godine i biće predstavljena na konferenciji na visokom nivou u Sofiji, u Bugarskoj, 5-6. aprila 2016. godine.
7. Akteri koji su dali doprinos izradi Strategije su takođe uzeli u obzir stavove djece. Sekundarna analiza preko 130 konsultacija sa djecom u zemljama članicama Savjeta Evrope je bila posebno urađena da bi dala informacije potrebne za izradu Strategije.⁶ Rezultati ove analize će ostati kao referentni dokument u toku realizacije Strategije. Neke države članice su takođe direktno konsultovale djecu na nacionalnom nivou o njihovom doprinosu Strategiji.
8. Korisnici aktivnosti po prioritetnim oblastima navedenih u ovoj Strategiji i njenom aneksu su djeca, tj. osobe mlađe od 18 godina koji žive u 47 državama članicama Savjeta Evrope. Međutim, posrednici za aktivnosti Savjeta Evrope kao međuvladine organizacije su vlade država članica Savjeta Evrope, koje vuku njihovu realizaciju zajedno sa drugim akterima kao što su civilno društvo i ombudsmeni za djecu.
9. Period realizacije ove Strategije je šest godina. Srednjoročna evaluacija sa mogućnošću prilagođavanja će biti izvršena nakon tri godine pod vodstvom članica i drugih relevantnih aktera.

I. SAVJET EVROPE I PRAVA DJETETA: DOSTIGNUĆA KOJA SE NADOGRADJUJU

10. U gotovo 10 godina postojanja, od 2006. godine do danas, u programu "Izgradnja Evrope za i sa djecom" se težilo zaštititi i promociji prava djeteta u državama članicama Savjeta Evrope. Među mnogim drugima, i sledeći rezultati su postignuti:⁷
- Došlo je do izmjena zakonodavstva i politika u cilju poboljšanja zaštite prava djece kroz sveobuhvatan skup dva obavezujuća i 18 neobavezujućih standarda o pravima djeteta koje su razradile države članice i usvojio Komitet ministara.⁸ Ove konvencije, preporuke i smjernice unapređuju primjenu Konvencije UN-a o pravima djeteta na evropskom nivou.
 - Osnova znanja o napretku i izazovima u realizaciji prava djeteta u skladu sa relevantnim konvencijama Savjeta Evrope je proširena pouzdanim podacima prikupljenim pomoću najmanje osam mehanizama za monitoring i drugih mehanizama Savjeta Evrope.⁹
 - Države članice su dobile podršku u realizaciji prava djeteta, na zahtjev, putem više od 160 aktivnosti u 28 projekata o saradnji¹⁰ koje realizuje Savjet Evrope, kao i kroz brojne bilateralne aktivnosti u okviru programa i budžeta Savjeta Evrope. Organizovano je više od 200 aktivnosti o pravima djeteta iz prethodne Strategije, za period 2012-2015. godine, koje su uključile svih 47 država članica.
 - Sa državama članicama su uspostavljene raznovrsne i fleksibilne metode rada kroz mrežu nacionalnih koordinatora za prava djeteta kao i, u 2014. i 2015. godini, Komitet eksperata za Strategiju Savjeta Evrope za prava djeteta.

⁵ Upitnike su ispunili : 39 država članica, 34 nevladinih organizacija i 13 ombudsmena za djecu. Šest međunarodnih organizacija je dalo pisane povratne informacije.

⁶ Savjet Evrope (2015), Challenges to children's rights today: What do children think? (Izazovi za prava djece danas: Šta djeca misle?), Preliminarna analiza dječjih stavova i prioriteta koja je urađena da bi dala potrebne informacije za izradu Strategije Savjeta Evrope za prava djeteta.

⁷ Pogledati: the Implementation Report on the Strategy 2012-2015 (CM(2015)174) (Izveštaj o realizaciji Strategije).

⁸ Evropska konvencija o usvajanju djece (revidirana) (CETS No. 202; 2008/2011); Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Konvencija iz Lanzarota) (CETS No. 201: 2007/2010). Za listu svih obavezujućih i neobavezujućih standarda Savjeta Evrope za zaštitu prava djece, pogledati www.coe.int/children.

⁹ Evropski komitet za socijalna prava (ECSR); Komitet potpisnica Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarot komitet); Komitet za sprečavanje mučenja (CPT); Evropski komitet za borbu protiv rasizma i netolerancije (ECRI); Savjetodavni komitet za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina (ACFC); Grupa eksperata za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA); Evropska komisija za demokratiju putem prava (Venecijanska komisija); Komitet eksperata za Evropsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima (ECRML).

¹⁰ Prava djece su, od 2006. do sredine 2015. godine, predmet 11 zajedničkih programa s Evropskom unijom i 17 kooperativnih projekata koji se finansiraju iz dobrovoljnih priloga.

- Tražena su dječija mišljenja i ona su uzeta u obzir pri izradi preporuka Komiteta ministara o pravima djeteta¹¹, kao i komunikacijskih alata namjenjenih djeci.
- Uspostavljena su snažna partnerstva s drugim međunarodnim organizacijama i nevladinim organizacijama i Savjet Evrope je posato ključni pokretač poštivanja prava djece na evropskom i međunarodnom nivou.
- Djeca, roditelji, stručnjaci i kreatori politika su postali svjesniji prava djeteta pomoću dostupnih alata, atraktivnih audio-vizuelnih materijala i inovativnih kampanja koje je proizveo Savjet Evrope, kao što je kampanja JEDAN u PET za sprečavanje seksualnog nasilja nad djecom.¹²
- Dječija prava su uključena u aktivnosti cijele organizacije, a efekat je da je 35 sektora i oblasti politike Savjeta Evrope doprinijelo realizaciji Strategije za prava djeteta za period 2012-2015. godina.

II. JESMO LI STIGLI? - IZAZOVI ZA PRAVA DETETA DANAS I SUTRA

11. Konvencija UN-a o pravu djeteta predstavlja preokret u načinu na koji društvo treba da gleda djecu, i to kao prave subjekte prava i agenate promjene. Međutim, ova ideja i dalje predstavlja izazov, čak 25 godina nakon stupanja na snagu Konvencije (1990). Prava djece se, uprkos napretku koji je postignut, svakodnevno krše. Još uvijek postoje nedostaci u pravnoj zaštiti djece, a jaz između zakona i prakse je čak i viši problem. Potrebno je postići jako političko opredjeljenje paralelno sa izdvajanjem dovoljnih resursa i široko-rasprostranjenom društvenom svijesti o pravima djeteta kako bi se osiguralo da djeca postanu vidljiva i da se tretiraju kao nosioci punih prava. Na osnovu vlastitih stavova djece, kao i informacija koje su dobijene od država članica, civilnog društva i ombudsmena za djecu, u ovom poglavlju je dat pregled najzanimljivijih izazova za prava djece u narednim godinama.

1. Siromaštvo, nejednakost i isključenost

12. Ekonomska kriza je duboko pogodila djecu. Od 32 države članice koje su praćene u izveštaju UNICEF-a, siromaštvo djece je povećano u 20 zemalja, a smanjilo se samo u 12 zemalja.¹³ Prema podacima Eurostata, djeca sa među starosnim kategorijama sa najvećim rizikom od siromaštva ili socijalne isključenosti. Djeca koja žive u siromaštvu se, prema izvještaju, osjećaju isključenom i stigmatizovanom.¹⁴ Ona imaju manje šanse od svojih bogatijih vršnjaka za dobar uspjeh u školi, uživanje u dobrom zdravlju, a kasnije i ostvarenje svojih punih potencijala u životu.¹⁵ Evropa rizikuje da sa ciklusima siromaštva koji traju generacijama proizvede "izgubljenu generaciju" od razočaranih mladih ljudi, što će imati potencijalno teške posljedice na kohezivna društva i političku stabilnost.¹⁶ Visoke stope nezaposlenosti i smanjenja u socijalnim davanjima mogu dovesti do povećanja nivoa stresa među pogođenim porodicama, što stvara nove faktore rizika da dođe do nasilja i zanemarivanja.¹⁷

13. Veliki broj djece širom Evrope se osjeća isključeno i ukazuje na diskriminaciju kao ključno pitanje za njihova prava koje treba riješiti.¹⁸ Nemogućnost da se školuju, igraju i dijele slobodno vrijeme sa drugima ili to što ih maltretiraju zbog etničkog porijekla, seksualne orijentacije ili drugog statusa u djecu urezuju iskustva koja ostavljaju tragove tokom čitavog života. Iz perspektive ljudskih prava, kvalitet društva se mjeri po tome kako se ono odnosi prema svojim najugroženijim i marginalizovanim grupama. Ovdje spada nekoliko grupa djece, kao što su djeca sa invaliditetom, djeca bez roditeljskog staranja, djeca iz manjina, uključujući romsku djecu¹⁹, djeca u pokretu ili djeca na drugi način pogođena migracijama, djeca lišenu slobode, djeca koja žive i / ili rade na ulici i djeca roditelja koji se nalaze u zatvoru.

¹¹ Na primjer, u Smjernicama za pravosuđe prilagođeno djetetu koje je usvojio Komitet ministara 2010. godine, uzeti su u obzir zaključci od približno 3.800 djece iz 25 zemalja članica. Dječji stavovi su takođe uzeti u obzir u procesu izrade Smjernica za zdravstvenu zaštitu prilagođenu djetetu, Preporuke o socijalnim uslugama prilagođenim djetetu i Preporuke o učešću djece i mladih od 18 godina starosti.

¹² Na primjer, TV spot i dječja knjiga "Kiko i ruka" su nastali u okviru i kampanje JEDAN u PET koja je namijenjena djeci i njihovim roditeljima (www.underwearrule.org).

¹³ Kancelarija UNICEF-a za istraživanja (2014), Children of the Recession: The impact of the economic crisis on child well-being in rich countries, Innocenti Report Card 12.

¹⁴ Savjet Evrope (2015.), Izazovi za prava djece danas: Šta djeca misle ?, poglavlje 10.

¹⁵ Preporuka Evropske komisije "Ulaganje u djecu: prekidanje ciklusa socijalne ugroženosti", 2013.

¹⁶ Pogledati Rezoluciju Parlamentarne skupštine 1885 (2012) "Mlada generacija žrtvovana: društvene, ekonomske i političke implikacije finansijske krize".

¹⁷ Child Helpline International (2013), Glasovi mladih Evrope RWD.

¹⁸ Savjet Evrope (2015.), Izazovi za prava djece danas: Šta djeca misle ?, poglavlje 8.

¹⁹ Izraz "Romi i Putnici" se koriste u Savjetu Evrope da obuhvati veoma raznolike grupe na kojima Savjet Evrope radi u ovoj oblasti: s jedne strane a) Romi, Sinti / Manush, Cale, Kaale, Romanichal, Boyash / Rudari; b) balkanski Egipćani (Egipćani i Aškalije); c) Istočne grupe (Dom, Lom i Abdal); i, s druge strane, grupa kao što su Putnici, Yenish i grupe svrstane pod administrativni termin "Gens du Voyage", kao i osobe koje se izjašnjavaju kao Cigani.

2. Nasilje

14. Nasilje je primarni problem kojeg su djeca iznijela.²⁰ Nasilje nad djecom predstavlja povredu prava djeteta, ugrožava socijalni razvoj djece i utiče na uživanje njihovih drugih prava.²¹ Nasilje često ima razarajuće kratkoročne i dugoročne posljedice na mentalno i fizičko zdravlje i ponekad se prenosi generacijama. Osim uticaja na pojedinačne žrtve, istraživanja nevladinih organizacija ukazuju na to da je nasilje povezano s dalekosežnim troškovima za društvo.²² Eliminisanje svih oblika nasilja nad djecom je, dakle, pravni, etički i ekonomski imperativ.

15. Bez obzira na značajan napredak u rješavanju problema nasilja nad djecom, taj napredak je i dalje nespor i fragmentisan. Rizik od nasilja nad djecom, posebno djevojčicama, ostaje prisutan u svakom okruženju, uključujući i digitalno okruženje i na mjestima gdje djeca trebaju biti najsigurnija - u školama, u svim oblicima zbrinjavanja, u pravosudnim institucijama, tokom slobodnih aktivnosti, sportu i u svom domu. Napredak je otežan zbog nedovoljnog ulaganja u prevenciju nasilja, fragmentisanih i slabo realizovanih nacionalnih politika, oskudnih podataka i istraživanja, kao i nedovoljnog obraćanja pažnje na posebne mehanizme za savjetovanje, izvještavanje, oporavak i reintegraciju djece.

16. Nasilje nad djecom u sukobima je neprihvatljiva stvarnost u Evropi. Čak i kada se sukob završi, djeca će ostati traumatizirana onim što su morali da prežive i svjedoče. Izgradnja i ponovno uspostavljanje povjerenja među mladom generacijom je važan zadatak koji treba izvršiti.

3. Pravosudni sistem skrojen za odrasle

17. Evropski pravosudni sistemi su još uvijek nedovoljno prilagođeni specifičnim potrebama djece. Istraživanje pokazuje da prava djece da se čuje njihovo mišljenje, da budu informisana, da budu zaštićena, a ne da bude diskriminisana, nisu uvijek ispoštovana u praksi.²³ Sva djeca u sukobu i u kontaktu sa zakonom imaju određena prava na koje pravosudni sistemi često ne reaguje na adekvatan način. Ograničenje slobode djece se, u suprotnosti sa zahtjevima UNCRC, ne razmatra samo kao posljednje sredstvo i na najkraći mogući vremenski period. Administrativni pritvor migranata i druge djece i uslovi njihovog lišavanja slobode predstavljaju ozbiljan izazov za ostvarivanje njihovih prava.

18. Praksa Evropskog suda za ljudska prava i Evropskog komiteta za socijalna prava ilustruje mnoge situacije u kojima su prava djece u pitanju. U posljednjih nekoliko godina, Sud je utvrdio niz kršenja Evropske konvencije o ljudskim pravima u odnosu na djecu, na primjer, člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života), člana 9. (Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti) i člana 14. (Zabrana diskriminacije).²⁴ Evropski komitet za socijalna prava je utvrdio da nekoliko država postupa u suprotnosti sa Evropskom socijalnom poveljom, uključujući to što nemaju zabranjeno fizičko kažnjavanje na dovoljno precizan i obavezujući način.

4. Izazovi za porodice i roditelje

19. Porodica je, bez obzira na njenu formu, osnovna jedinica društva i predstavlja prirodno okruženje za rast i dobrobit djece. Djeca daju neizmjernu vrijednost odnosima sa svojim roditeljima i braćom i sestrama.²⁵ Porodice mogu, međutim, biti suočene s brojnim izazovima: ekonomska kriza je dovela mnoge porodice u situaciju nezaposlenosti i nesigurnosti u vezi budućnosti. Usklađivanje poslovnog i porodičnog života i dalje je teško za mnoge roditelje, a posebno za samohrane roditelje, koji su uglavnom žene. Do nasilja koje doživljavaju i svjedoče djeca može da dođe i u porodičnom kontekstu. Sve veći broj porodica je pogođen

²⁰ Ibid., poglavlje 4.

²¹ Pogledati Opšti komentar br. 13 (2011) UN-ovog Komiteta za prava djeteta o pravu djeteta na slobodu od svih oblika nasilja, prema kome se "nasilje" shvata tako da obuhvata sve oblike fizičkog i mentalnog nasilja, povreda ili zlostavljanja, zanemarivanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploatacije, uključujući i seksualno zlostavljanje.

²² Overseas Development Institute and Child Focus Alliance (2014), The costs and economic impact of violence against children. (Inostrani razvojni institut i alijansa za fokus na djecu (2014), Troškovi i ekonomski uticaj nasilja nad djecom)

²³ EU Agency for Fundamental Rights (FRA) (2015), Child-friendly justice – Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU member States (Agencija EU-a za temeljna prava (FRA) (2015), Pravosuđe prilagođeno djeci -Perspektive i iskustva stručnjaka o učešću djece u građanskim i krivičnim sudskim postupcima u 10 zemalja članica EU-a).

²⁴ Evropski sud za ljudska prava, Factsheet Children's Rights (Kataloška dječjih prava) mart 2015.

²⁵ Savjet Evrope (2015), Challenges to children's rights today: What do children think? (Izazovi za prava djece danas: Šta djeca misle?), poglavlje 11.

migracijama. Nove informacije i komunikacijske tehnologije dodaju sasvim novu dimenziju roditeljstvu. Mnogi roditelji nemaju podršku u ispunjavanju svoje uloge u podizanju svoje djece i garantovanju njihovih prava.

5. Rasizam, govor mržnje i radikalizacija

20. Nedavna ekonomska kriza je duboko poremetila socijalnu koheziju u mnogim državama članicama, što može eventualno ugroziti i vladavinu prava i demokratiju.²⁶ Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI) govori o "žrtvenom jarcu" i konstatuje povećanje govora mržnje prema ugroženim grupama, kao i rasističkog nasilja. Radikalizacija djece i mladih je još jedan razlog za brigu koji traži više ulaganja u obrazovanje o toleranciji i međukulturalni dijalog.²⁷ Postoje slučajevi u kojima se djeca iz evropskih zemalja vrbuju u ekstremističke grupe. Moraće se naći načini da se na ovo odgovori i spreči, ali i da se ponovo integrišu maloljetnici koji su išli u inostranstvo da bi se pridružili ekstremističkim grupama i koji su se vratili.

6. Odrastanje u digitalnom svijetu

21. Bilo da je preko računara, konzola za igrice, tableta ili pametnih telefona, digitalni svijet izlaže djecu bogatstvu mogućnosti. Pristup internetu i digitalna pismenost se postepeno počinju smatrati dimenzijama prava djeteta na slobodu izražavanja, na učešće i na obrazovanje. Ipak, digitalno okruženje takođe izlaže djecu štetnom sadržaju i njegovim efektima, problemu zaštite privatnosti i zaštite podataka i drugim rizicima, uključujući i online seksualno zlostavljanje i pretjeranu izloženost seksualnim slikama. U nekim slučajevima, kao što su kibernetičko maltretiranje i vlastito izlaganje, vlastito ponašanje djece na internet može nauditi drugima i predstavljati opasnost za njih. Roditelji i nastavnici se muče da održe korak sa tehnološkim razvojem, tako da generacijski jaz postaje sve očiglednije.²⁸

7. Migracije

22. Djeca u pokretu i djeca na drugi način pogođena migracijama su jedna od najugroženijih grupa u Evropi danas.²⁹ U nekim zemljama, ona se suočavaju sa ograničenim pristupom pravosuđu, obrazovanju, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti. Dok se djeca bez pratnje suočavaju sa posebno nesigurnim situacijama³⁰, djeca migranata generalno, čak i kada su u pratnji roditelja, često doživljavaju uporna kršenja svojih ljudskih prava. Princip najboljeg interesa djeteta je često zanemaren u postupcima koji se odnose na azil i imigraciju. Upotreba pritvora umjesto zaštite dobrobiti djeteta, propusti u imenovanju efikasnih staratelja, razdvajanje porodica i ponižavajuće procedure procjene starosti predstavljaju simbole različitih načina na koje djeca migranata propadaju kroz rupe okvira za zaštitu djece. Oni su pod visokim rizikom od trgovine³¹ i eksploatacije. Djeca koju roditelji ostavljaju iza sebe kada migriraju, kao i djeca bez državljanstva, su isto tako pod povećanim rizikom od kršenja njihovih prava.

III. PRIORITETNE OBLASTI

23. Identifikovano je pet prioriternih oblasti kako bi se riješila gore-navedena pitanja. U ovom poglavlju su opisane te oblasti, a one su sve ukorijenjene u UNCRC-u, Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima, Evropskoj socijalnoj povelji i drugim standardima Savjeta Evrope za zaštitu prava djeteta.

24. Prikazi na kraju svakog poglavlja za svaku prioriternu oblast ukratko rezimiraju očekivane učinke na nivou korisnika (djece), rezultate (outcome) na nivou država članica i drugih aktera i neiscrpni izbor pojedinačnih rezultata (output) koje će proizvesti Savjet Evrope. S obzirom na normativni karakter mandata Savjeta Evrope, uspješnost rada Savjeta Evrope će se uglavnom vrednovati prema opštim i pojedinačnim rezultatima, iako će se uložiti naponi da se pribave i dokazi o učinku.³²

²⁶ Savjet Evrope (2015), State of Democracy, Human Rights and the Rule of Law in Europe (Stanje demokratije, ljudskih prava i vladavine prava u Evropi), izvještaj Generalnog sekretara Savjeta Evrope.

²⁷ Deklaracija Komiteta ministara Savjeta Evrope: "Ujedinjeni oko svojih principa protiv nasilnog ekstremizma i radikalizma koji vodi do terorizma", Brusel, 19. maj 2015. godine.

²⁸ EU Kids Online (2014), EU Kids Online: findings, methods, recommendations (Djeca EU-a online: nalazi, metode, preporuke).

²⁹ Pogledati SG/Inf(2015)33, Migration challenges for Europe: need for collective action (Izazovi migracije za Evropu: potreba za kolektivnu akciju).

³⁰ Pogledati: UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Safe and Sound: what States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe (Živi i zdravi: šta države mogu učiniti kako bi se osiguralo poštovanje najboljeg interesa djece bez pratnje i razdvojene djece u Evropi), 2014.

³¹ Pogledati: Grupa eksperata Savjeta Evrope za akciju protiv trgovine ljudima (2015), 4. opšti izvještaj.

³² Pogledati: Komisija za ocjenjivanje (2013), Handbook for Conducting Evaluations of Normative Work in the UN System (Priručnik za ocjenjivanje normativnog rada u UN sistemu).

25. U okviru pilot projekta o upravljanju rizikom unutar organizacije³³ je identifikovan određeni broj faktora rizika koji bi mogli negativno uticati na postizanje rezultata, kao i aktivnosti za ublažavanje rizika. Opisani faktori rizika nisu konačni i biće detaljnije razrađeni u početnoj fazi realizacije Strategije. Nedovoljni finansijski i ljudski resursi, kao i nedostatak političke volje su opšti faktori rizika koji se odnose na sve prioritetne oblasti.

1. Jednake mogućnosti za svu djecu

26. U UNCRC-u je priznato pravo svakog djeteta na životni standard koji odgovara fizičkom, mentalnom, duhovnom, moralnom i socijalnom razvoju djeteta. Evropska socijalna povelja jamči prava djeteta na odgovarajuću socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu. U skladu sa UNCRC-om i Evropskom socijalnom poveljom, porodica treba da pruži svu neophodnu zaštitu i pomoć kako bi ispunila svoju presudno važnu ulogu.

1.1. Garantovanje socijalnih prava djece

27. Savjet Evrope će promovisati Evropsku socijalnu povelju kao ključni set minimalnih standarda zaštite prava porodice i djece, što je posebno relevantno u vremenima ekonomske štednje.³⁴ Posebna pažnja će se posvetiti daljem radu na zaključcima i odlukama Evropskog komiteta za socijalna prava koje se odnose na odredbe relevantne za prava djece.³⁵

28. Siromaštvo i socijalna isključenost djece se mogu najefikasnije riješiti kroz sisteme za zaštitu djece u kojima su pažljivo integrisane preventivne mjere, podrška porodici, obrazovanje u ranom djetinjstvu³⁶, socijalne usluge, obrazovna i stambena politika. Zbog toga će države članice biti ohrabrene da slijede i realizuju Preporuke Komiteta ministara o socijalnim uslugama prilagođenim djetetu³⁷ o zdravstvenoj zaštiti prilagođenoj djetetu³⁸, o pristupu mladih ljudi iz ugroženih naselja socijalnim pravima³⁹ i Preporuku Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti o socijalnoj reintegraciji djece koja žive i / ili rade na ulici⁴⁰. Takođe mogu uzeti u obzir Preporuku Evropske komisije "Ulaganje u djecu: prekidanje ciklusa ugroženosti"⁴¹ i njen rad na mehanizmima integrisane dječje zaštite⁴². U cilju garantovanja najboljeg interesa djece u svim mjerama koje ih se tiču⁴³, države članice će također biti podržane u uvođenju i poboljšanju kvaliteta i uticaja procjena učinaka na djecu.

1.2. Borba protiv diskriminacije

29. Pravo na nediskriminaciju (vidi poglavlje I) je garantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i UNCRC-om, u kojima je ono i opšti princip.

30. Savjet Evrope će i dalje štiti prava **djece sa invaliditetom** na osnovu Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom (UNCRPD) i Preporuke Savjeta Evrope o osiguranju potpunog uključivanja djece i mladih osoba s invaliditetom u društvo⁴⁴ i deinstitucionalizaciji i životu djece sa nvaliditetom u zajednici⁴⁵. Napraviće se participativno istraživanje o konkretnim mogućnostima i rizicima za djecu sa invaliditetom u digitalnom okruženju.

³³ Pogledati: Finansijski propisi i dodatne odredbe Savjeta Evrope, koje je usvojio Komitet ministara 29. juna 2011. godine, a izmijenjene su i dopunjene 19-20. novembra 2013. godine.

³⁴ Rezolucija Parlamentarne skupštine 1995(2014) "Eliminisanje siromaštva kod djece u Evropi".

³⁵ Pogledati naročito član 7. (Pravo djece i omladine na zaštitu), član 11. (pravo na zaštitu zdravlja), člana 16. (pravo porodice na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu), član 17. (prava djece i mladih na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu), član 30. (pravo na zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti) i član 31. (pravo na stanovanje).

³⁶ Pogledati CM/Rec(2002)8 o dnevnom zbrinjavanju djece.

³⁷ CM/Rec(2011)12.

³⁸ Smjernice o zdravstvenoj zaštiti djecu, koje je usvojio Komitet ministara 21. septembra 2011. godine.

³⁹ CM/Rec(2015)3.

⁴⁰ Preporuka 253 (2008) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope.

⁴¹ Preporuka Evropske komisije "Investing in children: breaking the cycle of disadvantage" (Ulaganje u djecu: prekidanje začaranog kruga ugroženosti), 2013.

⁴² Pogledati: Evropska komisija (2015), 9. evropski forum o pravima djeteta, Razmišljanja, Kordinacija i saradnja u sistemima za integrisanu dječju zaštitu.

⁴³ Opšti komentar Komiteta UN-a o pravima djeteta br. 14 (2013) o pravu djeteta da se njegov najbolji interes uzme u razmatranje kao primarno pitanje.

⁴⁴ CM/Rec(2013)2.

⁴⁵ CM/Rec(2010)2.

31. U skladu sa Preporukama Komiteta ministara o pravima djece koja žive u ustanovama⁴⁶ i Smjernicama UN-a o pravima djece na alternativno zbrinjavanje, Savjet Evrope će posvetiti posebnu pažnju situaciji **djece u svim oblicima alternativne zaštite** i dati smjernice stručnjacima u ovoj oblasti da u svom radu zauzmu pristup zasnovan na pravima djeteta, kao i participativni pristup. Tamo gdje i dalje postoje veliki stambeni objekti za zbrinjavanje (zavodi), Savjet Evrope će promovisati deinstitucionalizaciju zbrinjavanja djece, a posebno djece mlađe od tri godine.

32. Prava **djece u pokretu ili djece na drugi način pogođene migracijama** će štiti i promovisati razna tijela Savjeta Evrope, uključujući i Komesara Savjeta Evrope za ljudska prava. Države članice će biti podržane u ispunjavanju svojih obaveza u pogledu ljudskih prava u skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava, zaključcima Evropskog komiteta za socijalna prava (ECSR) i Komiteta za prevenciju torture (CPT), Grupe eksperata za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA), kao i Evropske komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI). Osim toga, Savjet Evrope će usmjeravati države članice da zauzmu koordinisani pristup koji će biti zasnovan na pravima djeteta, imajući u vidu i Preporuke o životnim projektima za maloljetne migrante bez pratnje⁴⁷, o jačanju integracije djece migranata i djece migrantskog porijekla⁴⁸ i o nacionalnosti djece.⁴⁹ Posebna pažnja će biti posvećena situaciji djece migranata bez pratnje i vezi između migracija i trgovine djecom. Parlamentarna skupština Savjeta Evrope će nastaviti da podržava kampanju za eliminisanje pritvora djece u toku migracije.⁵⁰

33. Savjet Evrope će nastaviti da štiti i unapređuje prava **djece koja pripadaju manjinama**, posebno kroz rad Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina (ACFC) i Komiteta eksperata za Evropsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima (ECRML). Savjet Evrope će, kroz ovaj drugi Komitet, posebno štiti i promovisati prava djece iz tradicionalnih etničkih ili nacionalnih manjina u pogledu upotrebe svog jezika u privatnom i javnom životu i u školi.

34. Posebno će biti preduzete aktivnosti za procjenu efikasnog ostvarivanja prava **romske djece**, za rješavanje problema ranih / dječjih brakova, za jačanje pristupa romske djece, a naročito djevojčica i djece sa invaliditetom, inkluzivnom obrazovanju, za potpuno iskorištavanje obučениh romskih medijatora i asistenata iz programa ROMED,⁵¹ kao i za borbu protiv negativnih stereotipa o romskoj djeci tako što će se naporaviti verzija kampanje Dosta! za djecu.⁵²

35. Savjet Evrope će u borbi protiv diskriminacije na osnovu **polu** i u promociji ravnopravnosti djevojčica i dječaka nastaviti da se bavi stereotipima i muškim šovinizmom, posebno u medijima⁵³ i obrazovanju⁵⁴, kao i pretjeranim isticanjem seksualnosti.

36. Na osnovu Preporuke CM/Rec(2010)5 o mjerama za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, Savjet Evrope će izvršiti istraživanja o stanju **LGBT i interseksualne** djece u pogledu ostvarivanja njihovih prava.

⁴⁶ CM/Rec(2005)5.

⁴⁷ CM/Rec(2007)9.

⁴⁸ CM/Rec(2008)4.

⁴⁹ CM/Rec(2009)13.

⁵⁰ Pogledati <http://website-pace.net/web/apce/children-in-detention>.

⁵¹ ROMED je zajednički program Savjeta Evrope i Evropske Unije čiji cilj je da obuču romske medijatore u cijeloj Evropi. Pogledati www.coe-romed.org.

⁵² Pogledati www.dosta.org.

⁵³ CM/Rec(2013)1 o jednakosti polova i medijima.

⁵⁴ CM/Rec(2007)13 o uključivanju ravnopravnosti polova u obrazovanje.

Prioritetna oblast 1: Jednake mogućnosti za svu djecu

UČINAK

Djeca uživaju u svom pravu na jednake mogućnosti

OPŠTI REZULTATI

Države članice i ostale ciljne grupe

1. Izmijeniti zakonodavstvo i politike i potpisati međunarodne sporazume kako bi se poboljšala zaštita socijalnih prava djece
2. Osloniti se na standarde i alate Savjeta Evrope u borbi protiv diskriminacije djece

RIZICI I AKTIVNOSTI NA UBLAŽAVANJU RIZIKA

Smjernice i alati Savjeta Evrope za realizaciju socijalnih prava i borbu protiv diskriminacije nisu poznati zakonodavcima i kretorima politika u državama članicama

→Povećavanje svijesti o standardima i alatima Savjeta Evrope, uključujući i njihovo prevođenje na lokalni jezik

POJEDINAČNI REZULTATI (izbor)

- Ciljane aktivnosti za dalji rad na monitoringu Socijalne povelje
- Izgradnja kapaciteta ombudsmena i NVO-a za zagovaranje socijalnih prava
- Verzija kampanje Dosta! za Rome, prilagođena djetetu
- Monitoring situacije djece migranata, uključujući maloljetne migrante bez pratnje, pomoću ECRI, ECSR, CPT, ECRML itd.
- Usavršavanje profesionalaca na temu prava djece u alternativnom zbrinjavanju
- Procjena potreba za preduzimanje mjera za zabranu diskriminacije LGBT djece

2. Učešće sve djece

37. Djeca imaju pravo da se čuje njihovo mišljenje i da učestvuju u donošenju odluka koje ih se tiču, i kao pojedinci i kao grupa. Zaista, svako ima pravo na slobodu izražavanja, koje je garantovano članom 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima. UNCRC daje djeci pravo da slobodno izraze svoje stavove o svim pitanjima koja ih se tiču i da se njihovim stavovima da odgovarajuća težina u skladu sa njihovim godinama i zrelošću.⁵⁵

2.1. Promocija prava djeteta na učešće

38. Savjet Evrope će dati smjernice o tome kako ugraditi učešće djeteta u praksu na sistematičan način i u sve kontekste relevantne za djecu. Na osnovu Preporuke o učešću djece i mladih do 18 godina starosti⁵⁶, podržaće država članica u korištenju Alata Savjeta Evrope za ocjenu učešća deteta kao jedno od sredstava za mjerenje napretka u ostvarivanju prava djece da učestvuju u pitanjima koja se tiču njih. Preduzeće se aktivnosti kako bi se olakšala razmjena iskustava o učešću djece zasnovano na pravima⁵⁷ u saradnji sa sektorom Savjeta Evrope za mlade, dječjim i omladinskim organizacijama, ombudsmenima za djecu i savjetodavnim tijelima za djecu, a na osnovu principa nezavisnosti, zastupanje, kompetencija, informacija i kontinuiteta.

2.2. Kako doprijeti do djece

39. Savjet Evrope će nastaviti da uključuje djecu i odaje dužno poštovanje njihovim stavovima pri izradi, realizaciji i evaluaciji svojih standarda, politika i aktivnosti, poštujući gore navedene principe. Pri tome će se poseban naglasak staviti na učešće socijalno ugrožene djece, kao što su djeca sa invaliditetom, djeca koja žive u siromaštvu, djeca u sistemu zbrinjavanja, romska djeca, djeca u pokretu ili djeca na drugi način pogođena migracijama i djeca manjina. Biće pojačani napor da se dopre do djece i onih koji se brinu za djecu i rade sa njima kroz web stranice, aplikacije, društvene medije, igre, publikacija i druge alate prilagođene djeci.

2.3. Jačanje učešća u školi i kroz školu

40. Savjet Evrope će pojačati mogućnosti za učešće djece u školskom okruženju i demokratskom upravljanju školama podržavajući razvoj građanstva i obrazovanja o ljudskim pravima u svojim državama članicama u okviru realizacije Povelje o obrazovanju za demokratsko građanstvo i obrazovanju za ljudska prava.⁵⁸ Biće omogućeno učešće djece u 2. pregledu primjene Povelje. Biće podržano kolegijalno učenje među državama članicama kroz šemu pilot projekta "Ljudska prava i demokratija u akciji" koga zajednički finansiraju Evropska unija i Savjet Evrope.⁵⁹

⁵⁵ Pogledati: Opšti komentar Komiteta UN-a o pravima djeteta br. 12 (2009) o pravu djeteta da se čuje njegovo mišljenje.

⁵⁶ CM/Rec(2012)2.

⁵⁷ Pogledati: Evropska komisija (2015), Evaluation of legislation, policy and practice on child participation in the EU (Ocjena zakonodavstva, politike i prakse o učešću djece u EU)

⁵⁸ CM/Rec(2010)7.

⁵⁹ U skladu sa finansijskim doprinosom Evropske komisije.

Prioritetna oblast 2: Učešće sve djece

UČINAK

Djeca uživaju u svom
pravu na učešće

OPŠTI REZULTATI

Države članice i ostale ciljne grupe

1. Izmijeniti zakonodavstvo i politike kako bi se realizovala prava djece na učešće
2. iskoristiti alate za ocjenu učešća djece da bi se ocijenila primjena člana 12. UNCRC-a
3. preduzeti korake da se uključi princip učešća djece u sve konteste relevantne za djecu

RIZICI I AKTIVNOSTI NA UBLAŽAVANJU RIZIKA

- Nepostojanje efikasnosti i kredibiliteta
smjernica i alata Savjeta Evrope za učešće djece

→Istinska saradnja sa djecom i
oslanjanje na pilotiranje i testirane dobre prakse

POJEDINAČNI REZULTATI (izbor)

- Više-godišnji projekt za izradu Alata za učešće djece
- Distribucija i prevođenje Rec(2012)2
- Istraživanje, alati i materijali prilagođeni djetetu koji su izrađeni sa djecom
- Šema pilot projekta "Ljudska prava i demokratija u akciji"
- Konferencija "Obrazovanje za demokratiju", Strasburg 2017. godine

3. Život bez nasilja za svu djecu

41. UNCRC zahtijeva od država da preduzmu sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne, socijalne i obrazovne mjere za zaštitu djece od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povreda ili zlostavljanja, zanemarivanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploatacije, uključujući i seksualno zlostavljanje. Evropska konvencija o ljudskim pravima, Evropska socijalna povelja i drugi multilateralni ugovori Savjeta Evrope garantuju prava djece na zaštitu od zla i nasilja.

42. U svojim naporima na rješavanju problema nasilja nad djecom, Savjet Evrope će i dalje djelovati kao regionalni pokretač inicijative za promociju primjene preporuka iz Studije generalnog sekretara UN-a o nasilju nad djecom i za podršku mandatu Specijalnog predstavnika generalnog sekretara UN-a za pitanje nasilja nad djecom.

3.1. Promocija integrisane nacionalne strategije za zaštitu od nasilja

43. Rješavanje nasilja nad djecom traži integrisani i strateški pristup. Savjet Evrope će doprinijeti eliminaciji nasilja nad djecom u svim sredinama, a posebno u oblastima obrazovanja, medija, pravosuđa, jednakosti, porodice, migracija, alternativnog zbrinjavanja i djece sa invaliditetom. Savjet Evrope će podržati države članice u primjeni Preporuke Komiteta ministara o integrisanoj nacionalnoj strategiji za zaštitu djece od nasilja⁶⁰. Preporuka sadrži smjernice za razvoj čvrstih pravnih, strateških i institucionalnih okvira, promociju kulture poštovanja prava djeteta, uspostavljanje mehanizama i usluga prilagođenih djetetu i donošenje nacionalne agende za istraživanja u oblasti sprečavanja, rješavanja i odgovora na sve oblike nasilja nad djecom. Savjet Evrope će djelovati kao klirinška kuća koja pruža pristup postojećim nacionalnim strategijama u ovoj oblasti i pružati platformu za kolegijalnu podršku u njihovoj izradi, realizaciji i analizi, uključujući i prikupljanje podataka, na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou.

3.2. Borba protiv seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja

44. Savjet Evrope će promovisati, pratiti i podržavati primjenu multilateralnih ugovora Savjeta Evrope u cilju sprečavanja i rješavanja raznih oblika seksualnog nasilja nad djecom. Nastojanja će posebno biti usmjerena na postizanje ratifikacije Konvencije Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Konvencija iz Lanzarota) u svim državama članicama, osiguravajući njenu efikasnu primjenu kroz rad Komiteta za Konvenciju iz Lanzerota na praćenju njene primjene, kao i njenu ulogu kao platforme za izgradnju kapaciteta i prikupljanje dobrih praksi.

45. Evropski dan za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja će biti obilježavan 18. novembra svake godine. Dan će biti posvećen podizanju svijesti o ovoj pošasti, razmjeni dobrih praksi, kao i promociji ratifikacije i implementacije Konvencije iz Lanzarota. Uzimajući u obzir rad svoje mreže za eliminisanje seksualnog nasilja nad djecom u okviru kampanje JEDAN u PET, Parlamentarna skupština će nastaviti da promoviše ratifikaciju i primjenu Konvencije iz Lanzarota, te će ostvariti takvu saradnju da Evropski dan postigne uspjeh.

46. Savjet Evrope će takođe podržati mandat specijalnog izvjestioca UN-a o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji.

3.3. Eliminisanje fizičkog kažnjavanja

47. Savjet Evrope će nastaviti promovisati efikasno ukidanje fizičkog kažnjavanja i drugih okrutnih ili ponižavajućih oblika kažnjavanja djece u svim sredinama, uključujući i u kući. Identifikovaće posebne izazove na putu do univerzalne zabrane i ukidanja fizičkog kažnjavanja i kako se ono može prevazići. Države članice će dobiti podršku za zakonske reforme kako bi se postigla potpuna zabrana i stvorila veća kolektivna svijest da djeca imaju pravo na jednaku zaštitu od napada i opasnosti od nasilnih kazni, kao i za promociju nenasilne discipline i pozitivan odgoj u skladu sa Preporukom o politici podrške pozitivnom roditeljstvu⁶¹.

⁶⁰ CM/Rec(2009)10.

⁶¹ CM/Rec(2006)19.

3.4. Zaštita djece od nasilja u različitim sredinama i oblicima

48. Savjet Evrope će nastaviti da se bavi pitanjem nasilja u školama, posebno na osnovu Povelje Savjeta Evrope o obrazovanju za građanstvo i obrazovanju za ljudska prava. Primjenjujući transversalni pristup, Savjet Evrope će podržati jačanje uloge obrazovanja u prevenciji specifičnih oblika nasilja, kao što su nasilje u školama, homofobično maltretiranje, kibernetičko maltretiranje i nasilje povezano sa radikalizacijom. Savjet Evrope će podržati aktivnosti i kampanje za podizanje svijesti o demokratskom građanstvu i obrazovanju za ljudska prava na osnovu edukativnih materijala, kao što su video klip "Beat Bullying" i publikacija "Ljudska prava i demokratij počinju sa nama: Povelja za sve".

49. Savjet Evrope će ohrabriti sve njene države članice da potpišu, ratifikuju i efikasno primjenjuju Konvenciju Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), posebno kroz rad Grupe eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO), s ciljem da se zaštite djevojčice od rodno-zasnovanog nasilja, da se spreči, procesuiraju i eliminiše takvo nasilje, kao i da se konvencija primijeni na svu djecu žrtave nasilja u porodici.

50. Savjet Evrope će podržati države članice u ispunjavanju njihovih obaveza prema Konvenciji o borbi protiv trgovine ljudima, posebno kroz Grupu eksperata za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA).

51. Prošireni parcijalni sporazum o sportu Savjeta Evrope (EPAS) će nastaviti da promovise zdravo i sigurno sportsko okruženje za djecu, uključujući kroz projekt Pro Safe Sports (PSS)⁶² i alat koji pruža smjernice i obuku u oblasti sporta administratorima i trenerima o fizičkoj, psihološkoj i socijalnoj dobrobiti sporta. Takođe će pratiti i promovisati realizaciju Preporuke o zaštiti djece i mladih sportista od opasnosti u vezi sa migracijama⁶³.

⁶² Pogledati <http://pjp-eu.coe.int/en/web/pss>.

⁶³ CM/Rec(2012)10.

Prioritetna oblast 3: Život bez nasilja za svu djecu**UČINAK**

Djeca uživaju u svom
pravu da žive bez nasilja

OPŠTI REZULTATI

Države članice i ostale ciljne grupe

1. izmijeniti zakonodavstvo i politike kako bi se mogla primjenjivati Rec(2009)10
2. ratifikovati i primjenjivati Konvencije iz Lanzerota i Istanbula
3. preduzeti aktivnosti da se zabrani fizičko kažnjavanje
4. izmijeniti politike i zakonodavstvo kako bi se mogli primjenjivati standardi Savjeta Evrope za ostale vrste nasilja

RIZICI I AKTIVNOSTI NA UBLAŽAVANJU RIZIKA

- Izvještaji Komiteta za Konvenciju iz Lanzerota o praćenju njene primjene u potpunosti ne odgovaraju stvarnosti u državama članicama
→ Investirati u provjeru informacija koje dostavljaju države članice, uključujući i preko NVO-a i sudske prakse
- Negativno javno mnjenje o aktivnosti Savjeta Evrope u vezi sa fizičkim kažnjavanjem → objasniti negativne posledice fizičkog kažnjavanja i koristi od pozitivnog roditeljstva

POJEDINAČNI REZULTATI (izbor)

- Komitet država članica prati primjenu Konvencije iz Lanzerota
- Evropski dan zaštite djece od seksualnog nasilja
- Online kutija alata za dobre prakse koje promovišu nenasilno roditeljstvo
- Podrška državama članicama da uvedu zabranu fizičkog kažnjavanja
- Monitoring izvještaji koje su pripremili GREVIO i GRETA i nastavak aktivnosti po izvještajima

4. Pravosuđe prilagođeno djetetu za svu djecu

52. Prema UNCRC, djeci će biti pružena mogućnost da budu saslušana u svim sudskim i upravnim postupcima koji se tiču njih i da imaju pristup nadležnim, nezavisnim i nepristrasnim žalbenim mehanizmima kada su njihova prava prekršena. Osim toga, države potpisnice UNCRC priznaju pravo svakog djeteta u sukobu sa zakonom da se tretira na način koji je u skladu sa promocijom dječjeg smisla za dostojanstvo i uzimajući u obzir dob djeteta i cilj njegove integracije u društvo. U svim aktivnostima koje se tiču djece, bez obzira da li ih preduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne zaštite, sudovi, administrativni organi ili zakonodavna tijela, najbolji interes djeteta mora biti prvenstveno bitan uzet u razmatranje.

4.1 Promovisanje pravosuđa prilagođenog djetetu

53. Savjet Evrope će promovirati realizaciju Smjernica Savjeta Evrope o pravosuđu prilagođenom djetetu⁶⁴ podržavajući države članice u jačanju pristupa djece, postupanju prema njima i njihovom učešću u građanskim, upravnim i krivičnim postupcima. To će uključivati niz aktivnosti koje realizuju Evropski komitet za pravnu saradnju (CDCJ), Program obrazovanja za ljudska prava za pravne stručnjake (HELP) i druga relevantna tijela. Pri tome će Savjet nastaviti da blisko saraduje sa Evropskom komisijom, Agencijom EU-a za osnovna prava, kao i UNICEF-ovim CEE / CIS i Savjetom baltičkih država (HBSD). Takođe će biti preduzete aktivnosti kojima će se podržati države članice da ratifikuju i primjene Treći fakultativni protokol uz UNCRC o postupku za predstavke.

4.2 Zaštita djece u kontekstu lišenja slobode

54. Lišavanje slobode se, prema UNCRC, mora koristiti kao mjera u krajnjoj nuždi i na najkraći mogući vremenski period. Članice Savjeta Evrope će biti podržane u izbjegavanju i sprečavanju lišavanja slobode i kriminalizacije djece putem mjera kao što su proširenje otklanjanja krivičnog postupka (diversion) i pripreme za reintegraciju. Materijalni uslovi i režim pritvora se trebaju poboljšati u skladu sa standardima Savjeta Evrope. Podrška će biti pružena državama članicama u provođenju Evropskih pravila za maloljetne prestupnike koji podliježu sankcijama ili mjerama.⁶⁵ Savjet Evrope će promovirati implementaciju standarda Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT)⁶⁶ u vezi sa zaštitom djece lišene slobode od zlostavljanja i nasilja, dalje raditi na preporukama iz izvještaja o nasilju u ustanovama za maloljetne prestupnike⁶⁷ i izraditi praktične smjernice za praćenje mjesta lišavanja slobode za djecu. Razmotriće rješavanje situacije djece čiji su roditelji u zatvoru. Savjet Evrope je spreman da podrži, po potrebi i u okviru svog mandata, Globalnu studiju UN-a o djeci lišenoj slobode,⁶⁸ posebno što se tiče evropskog regiona.

4.3 Prava djece u porodici

55. Savjet Evrope će promovirati primjenu svojih standarda iz porodičnog prava, uključujući Evropsku konvenciju o usvajanju djece (revidiranu) i Preporuke Komiteta ministara o porodičnoj medijaciji⁶⁹, o politici podrške pozitivnom roditeljstvu⁷⁰ i o sprečavanju i rješavanju sporova o preseljenju djeteta.⁷¹ Savjet Evrope će preduzeti aktivnosti u najboljem interesu djeteta u kontekstu novih porodičnih oblika i bioetike, posebno u odnosu na surogate i donatorsku pomoć u ljudskoj reprodukciji. Posebna pažnja će se posvetiti procesu procjene najboljeg interesa djeteta u porodičnim stvarima. Istražiće se kako države članice mogu usvojiti zakone, propise i postupake koji osiguravaju da najbolji interes djeteta bude od prvenstvenog značaja pri donošenju odluka o oduzimanju djece od roditelja, njihovom smještaju i vraćanju roditeljima.⁷²

⁶⁴ Smjernice za pravosuđe prilagođeno djetetu koje usvojio Komitet ministara Savjeta Evrope 17. novembra 2010. godine. Pogledati takođe Rezoluciju Parlamentarne skupštine 2010(2014) "Child-friendly juvenile justice: from rhetoric to reality" ("Pravosuđe za maloljetnike prilagođeno djetetu: od retorike do realnosti") i orientations on promoting and supporting the implementing of the Guidelines on child-friendly justice by the European Committee on Legal Co-operation (CDCJ(2014)15) (orientacione upute za promociju i podršku provođenju Smjernica za pravosuđe prilagođeno djetetu koje usvojio Evropski komitet za pravnu saradnju).

⁶⁵ CM/Rec(2008)11.

⁶⁶ CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2015.

⁶⁷ Evropski komitet za problem kriminaliteta, PCCP (2014), Report on Violence in Institutions for Juvenile Offenders (Izveštaj o nasilju u zavodima za maloljetne prestupnike).

⁶⁸ Pogledati Rezoluciju Generalne skupštine UN-a - UN General Assembly Resolution A/C.3/69/L.24/Rev.1, tačka 51.d.

⁶⁹ Rec(98)1.

⁷⁰ CM/Rec(2006)19. Pogledati takođe Preporuku Rec(98)8 o učešću djece u porodičnom i društvenom životu.

⁷¹ CM/Rec(2015)4.

⁷² Pogledati Preporuku Parlamentarne skupštine - Parliamentary Assembly Resolution 2049 (2015) on "Social services in Europe: legislation and practice of the removal of children from their families in Council of Europe member States" („Socijalne usluge u Evropi: zakonodavstvo i praksa oduzimanja djece od roditelja u državama članicama Savjeta Evrope").

Prioritetna oblast 4: Pravosuđe prilagođeno djetetu za svu djecu

UČINAK

Djeca uživaju u svojim
pravima u pravosudnom sistemu

OPŠTI REZULTATI

Države članice i ostale ciljne grupe

1. izmijeniti zakonodavstvo i politike kako bi se primijenile
Smjernice za pravosuđe prilagođeno djetetu

2. preduzeti korake da se smanji broj djece
lišene slobode i poboljšati uslove pritvora

Jačanje ostvarivanja prava djeteta
uključujući utvrđivanje najboljeg interesa
djeteta u porodičnom kontekstu

RIZICI I AKTIVNOSTI NA UBLAŽAVANJU RIZIKA

- Smjernice i alati Savjeta Evrope nailaze
na otpor u nacionalnim sistemima i
u javnom mjenju

→Povećati svijest i objasniti koristi od
pristupa zasnovanog na dječjim pravima i fokusiranog na djecu;
distribucija dobrih praksi

POJEDINAČNI REZULTATI (izbor)

- Regionalni sastanci za razmjenu dobrih praksi u pravosuđu
prilagođenom djetetu
- Prikupljanje podataka o izabranim aspektima pravosuđa
prilagođenog djetetu
- Obuka pravnih stručnjaka o pravosuđu prilagođenom djetetu,
medijaciji, praćenju mjesta lišavanja slobode za djecu itd.
- Praćenje mjesta lišavanja slobode za djecu koje vrši CPT
- Parlamentarna kampanja za eliminisanje imigracionih centara za držanje djece
- Procjena potreba u novim izazovima u porodičnom zakonu i biomedicini

5. Prava djeteta u digitalnom okruženju

56. Nove informacije i komunikacione tehnologije (ICT) utiču na dječje uživanje značajnog broja osnovnih prava zajamčenih UNCRC-om, Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i Evropskom socijalnom poveljom. Prema preporukama koje je izdao Komitet UN-a za prava djeteta, sva djeca trebaju biti u stanju da sigurno pristupe ICT-u i digitalnim medijima i biti osposobljena da u potpunosti učestvuju, izraze se, traže informacije i uživaju sva prava sadržana u UNCRC-u i njenom Fakultativnom protokolu bez diskriminacije bilo koje vrste.⁷³

57. Digitalni svijet nudi djeci bezgranične mogućnosti učenja i povezivanja kao i stvarno zabrinjavajuće izazove kojima se moraju pozabaviti države članice na integrisan način i u skladu sa Strategijom Savjeta Evrope o upravljanju internetom za period 2016-2021.⁷⁴ Savjet Evrope će dati smjernice i podršku državama članicama u osiguranju prava djece na učešće, zaštitu i dobijanje usluga u digitalnom okruženju.

5.1. Učešće djece u digitalnom okruženju

58. Savjet Evrope će promovisati i štiti prava djece na nediskriminaciju i pristup informacijama, slobodu izražavanja i učešća u digitalnom okruženju u saradnji sa drugim akterima aktivnim u ovoj oblasti.⁷⁵ Biće izrađene i distribuirane aplikacije za pametne telefone i tablete, kao i druga sredstva komunikacije, koja će osnažiti djecu, roditelje i edukatore za potpuno i sigurno korištenje potencijala ICT-a i digitalnih medija. Posebna pažnja će se posvetiti osnaživanju socijalno ugrožene djece, kao što su djeca sa invaliditetom. Oslanjajući se na preporuke o politici podrške pozitivnom roditeljstvu i drugim relevantnim standardima, izradiće se smjernice o roditeljstvu zasnovanom na ljudskim pravima u digitalnom dobu. Izradiće se i smjernice za države članice o integrisanom pristupu pravima djece u digitalnom okruženju.

5.2. Zaštita djece u digitalnom okruženju

59. Konvencije Savjeta Evrope pružaju solidnu osnovu za zaštitu djece od potencijalnih rizika po njihovu sigurnost, bezbjednost i privatnost u digitalnom okruženju. Savjet Evrope će promovisati, pratiti i podržavati primjenu Konvencije Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, Konvencije o kibernetičkom kriminalu i njenog Dodatnog protokola, kao i Konvencije o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka, Konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, Konvencije o borbi protiv trgovine ljudima, kao i relevantnih preporuka Komiteta ministara.⁷⁶

5.3. Šta dobijaju djeca u digitalnom okruženju

60. ICT i digitalni mediji su dodali novu dimenziju pravu djece na obrazovanje. Kako bi promovisao kreativno, kritičko i sigurno korištenje interneta Savjet Evrope će pokrenuti pan-evropski projekat za digitalno građansko obrazovanje, nadovezujući se na dostignuća programa o obrazovanju za demokratsko građanstvo i obrazovanju za ljudska prava i rezultate Projekta za razvoj kompetencija za demokratsku kulturu. Na osnovu konsultacija i razmjene dobre prakse sa brojnim akterima, biće izrađene smjernice i skup deskriptora za kompetenciju digitalnog državljanstva koji će biti stavljeni na raspolaganje državama članicama za upotrebu u školskom okruženju.

61. Internet i društveni mediji se naširoko koriste da zagovaraju govor mržnje, radikalizaciju i terorizam među mladim ljudima. Kao odgovor na to, Savjet Evrope će nastaviti kampanju "Zabranjen govor mržnje" i investirati u niz mjera u oblasti obrazovanja i na internetu kao što je navedeno u Akcionom planu "Borba protiv nasilnog ekstremizma i radikalizma koji vode do terorizma", koji je usvojio Komitet ministara 19. maja 2015. godine.⁷⁷

⁷³ Komitet UN-a za prava djeteta, Report of the 2014 Day of General Discussion "Digital media and children's rights" (Izveštaj sa Dana za opštu diskusiju u 2014. godini: „Digitalni mediji i dječja prava“), maj 2015. godine.

⁷⁴ Trenutno ga razmatra Komitet ministara.

⁷⁵ Pogledati CM/Rec(2014)6 o Vodiču za ljudska prava za korisnike Interneta.

⁷⁶ Pogledati, npr. CM/Rec(2009)5 o mjerama za zaštitu djece od štetnih sadržaja i ponašanja i za promociju njihovog aktivnog učešća u novom informacionom i komunikacionom okruženju.

⁷⁷ CM(2015)74 final.

Prioritetna oblast 5: Prava djeteta u digitalnom okruženju**UČINAK**

Djeca uživaju u svojim
pravima u digitalnom okruženju

OPŠTI REZULTATI

Države članice i ostale ciljne grupe

1. izmijeniti zakonodavstvo i politike kako bi se zaštitila djeca u digitalnom okruženju
2. preduzeti aktivnosti da se osnaže djeca za potpuno korištenje potencijala ICT-a
3. obezbijediti obrazovanje o digitalnom građanstvu i riješiti problem radikalizacije i govora mržnje

RIZICI I AKTIVNOSTI NA UBLAŽAVANJU RIZIKA

- Tehnologija se razvija brže od standarda i alata Savjeta Evrope → Veće investicije u ICT i istraživanja, partnerstvo sa privatnim sektorom
- Standardi i alati Savjeta Evrope ne dosežu do ključnih aktera u upravljanju Internetom → pristup zasnovan na mnogobrojnim akterima, uključujući privatni sektor

POJEDINAČNI REZULTATI (izbor)

- Alati prilagođeni djetetu za Vodič za ljudska prava za korisnike Interneta
- Aplikacija za tablete za djecu i roditelje
- Smjernice o integrisanom pristupu pravima djece u digitalnom okruženju
- Praćenje primjene konvencija o kibernetičkom kriminalu, zaštiti ličnih podataka i seksualnom iskorištavanju i zlostavljanju
- Pan-evropski projekat za digitalno građansko obrazovanje
- Kampanja "Zabranjen govor mržnje"

IV. REALIZACIJA STRATEGIJE

62. Savjet Europe namjerava realizovati ovu Strategiju kroz kontinuirani fokus na realizaciji postojećih standarda, partnerstva, komunikacije i evaluacije.

1. Kako učiniti da standardi budu funkcionalni za djecu

63. Da bi učinio da ciljevi postavljeni u ovoj Strategiji postanu realnost za djecu, Savjet Evrope će svoje resurse koncentrisati na realizaciju postojećih standarda. Povećani naponi će biti uloženi u aktivnosti na saradnji gdje god tu potrebu izrazi država članica, a postoje resursi na raspolaganju, na primjer putem dobrovoljnih priloga država članica ili zajedničkih programa. Pitanje prava djece će biti uključena u relevantne projekte i aktivnosti na saradnji drugih sektora Savjeta Evrope.

64. Na osnovu postignuća u okviru prethodne strategije, prava djeteta će i dalje biti predmet tematskih i nacionalnih praćenja primjene konvencija koja vrši Savjet Evrope. Fokus će biti na davanju vidljivosti i podrške državam članicama u daljem radu na nalazima koje utvrde mehanizmi za praćenje, a koji se tiču prava djece. To će se postići, između ostalog, kroz sistematičniju saradnju sa Komitetom UN-a za prava djeteta.

65. S obzirom na postojanje širokog spektra savremenih pravnih standarda Savjeta Evrope o pravima djeteta, izrada svakog novog standarda će biti predmet temeljne procjene potreba i opravdanosti. Prava djece i dalje će biti inkorporirana u sve relevantne nove konvencije i preporuke koje usvoji Savjet Evrope.

2. Uključivanje svih relevantnih aktera

66. Realizacija ove Strategije zavisi od mnogih aktera: država članica, međunarodnih organizacija, civilnog društva, ombudsmena za djecu, akademskih mreža, privatnog sektora i same djece.

67. Realizacijom ove Strategije će rukovoditi, pa će je i ocjenjivati, ad-hoc komitet o pravima djeteta koje za svoj rad odgovara Komitetu ministara Savjeta Evrope. Ovaj komitet će biti sastavljen od predstavnika svih 47 država članica Vijeća Evrope i drugih relevantnih aktera.⁷⁸

68. Na osnovu zajedničke deklaracije generalnog sekretara Savjeta Evrope i izvršnog direktora UNICEF-a iz 2007. godine, obje organizacije nastoje da dodatno ojačaju svoju saradnju kako bi se povećala sinergija između njihovih programa, uključujući i povećanjem koordinacije i istraživanja moguće regionalne saradnje u ključnim prioritarnim oblastima, kao i saradnje na nivou zemlje, po potrebi. Specijalni predstavnik generalnog sekretara UN-a za pitanje nasilja nad djecom, specijalni izvjestilac UN-a o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji, Kancelarija visokog komesara UN-a za ljudska prava i Kancelarija visokog komesara UN-a za izbjeglice (UNHCR) predstavljaju druge vrijedne partnere u tom pogledu.

69. Kroz prioritete navedene u ovoj Strategiji, Savjet Europe ima za cilj da doprinese ratifikaciji i primjeni Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji, kao i Postupka za predstavke, te primjeni Agende UN-a za održivi razvoj do 2030. godine⁷⁹ sa svojim specifičnim iskustvima i kapacitetima.

70. Osim toga, Savjet Evrope će nastaviti svoju blisku saradnju sa Evropskom unijom, i posebno Evropskom komisijom i Agencijom za osnovna prava, koji su ključni partneri u promociji primjene standarda Savjeta Evrope. Mogućnosti za jačanje te saradnje i dalje će se istraživati. Savjet Evrope će nastaviti da blisko sarađuje sa Savjetom baltičkih država (HBSD) i Međunarodnom organizacijom Frankofonija (OIF).

71. Ombudsmeni za djecu i njihova Evropska mreža (ENOC), kao i međunarodni i nacionalni NVO-i su važni partneri u realizaciji Strategije Savjeta Evrope. Načini da se poveća transparentnost i efikasnost saradnje sa civilnim društvom će se dodatno istražiti.

⁷⁸ Projektni zadatak ovog komiteta će biti predstavljen, zajedno s ovom Strategijom, Komitetu ministara i on podliježe postupku odobrenje.

⁷⁹ UNGA A/Res/70/1 od 25. septembra 2015. godine, Transformisanje našeg svijeta: Agenda UN-a za održivi razvoj do 2030. godine.

72. Parlamentarna skupština Savjeta Evrope, Kongres lokalnih i regionalnih vlasti, Konferencija Savjeta Evrope međunarodnih nevladinih organizacija i Komesar Savjeta Evrope za ljudska prava će biti partneri od presudnog značaja za postizanje ciljeva Strategije kroz svoje mandata i prioritete. Osim toga, svi relevantni upravni, stručni odbori i nadzorna tijela će igrati važnu ulogu u realizaciji ove Strategije. Razvojna banka Savjeta Evrope može dati kredite zemljama članicama za sufinansiranje infrastrukturnih projekata koji su od koristi djeci.

73. Rad Savjeta Evrope o pravima djeteta će i dalje koordinirati Odjel za dječja prava pri Generalnoj direkciji za demokratiju. Radna grupe o pravima djeteta sastavljena od predstavnika sekretarijata će omogućiti izvršenje ovog zadatka.

3. Upoznavanje sa dječjim pravima

74. Podizanje svijesti o pravima djece među djecom, roditeljima, starateljima, stručnjacima i kreatorima politike je ogroman zadatak, koji je Savjet Evrope odlučan da ispuni zajedno s državama članicama. Više napora će biti uloženo u online i audio-vizualne alate komunikacije, kao i dalju razradu web stranice www.coe.int/children u evropsko čvorište (hub) sa sveobuhvatnim, dostupnim i ažuriranim informacijama o pravima djece.

4. Evaluacija uspješnosti rada

75. Napredak u realizaciji ove 6-godišnje strategije će se ocjenjivati u odnosu na ciljeve, s obzirom na očekivane učinke, opšte rezultate i pojedinačne rezultate u svakoj prioritetnoj oblasti, na osnovu niza pokazatelja. A srednjoročna evaluacija sa mogućnošću prilagođavanja će biti izvršena nakon tri godine pod vodstvom članica i drugih relevantnih aktera. Napori će biti uloženi da se na odgovarajući način uključe stavovi same djece u evaluaciji i prilagođavanju strategije. Osim toga, Sekretarijat će svake dvije godine izvještavati Komitet ministara o realizaciji ove Strategije.